

РОСІЙСЬКІ ВІЙСЬКА В ПРАВОБЕРЕЖНІЙ УКРАЇНІ Й РОСІЙСЬКО-ЯПОНСЬКА ВІЙНА 1904-1905 рр.

Стаття присвячена впливу російсько-японської війни 1904-1905 рр. на імперські війська на Правобережній Україні. На основі джерел показано, що війна 1904-1905 рр. призвела до максимального використання усіх мобілізаційних ресурсів Російської імперії, що зумовило необхідність спрямування на театр бойових дій військ із західних регіонів, в тому числі із Правобережної України. Зокрема, у 1905 р. до Маньчжурії були направлені 3-я стрілецька бригада, ряд саперних, обозних, медичних та інших підрозділів. Простежується бойовий шлях 3-ї стрілецької бригади (у 1905-1906 рр. – дивізії), що відіграла помітну роль у Мукденській битві; зокрема, звернуто увагу на епізод полонення командира бригади генерал-майора Сологуба, що став єдиним генералом Маньчжурської армії, що потрапив у полон до японських військ.

Проаналізовано також інший важливий напрямок залучення військ із правобережжя України до участі в конфлікті – направлення окремих підрозділів чи військовослужбовців до далекосхідної армії. Зокрема, вдалося встановити факти відправки на фронт підрозділів 45-го, 46-го, 47-го, 48-го, 125-го, 126-го, 173-го піхотних полків, а також офіцерів із більшості дислокованих у регіоні частин.

Вперше у вітчизняній науковій літературі проаналізовані так звані часткові мобілізації, які вибірково проводились в окремих частинах імперії. Простежується перебіг восьмої мобілізації (відбувалась влітку 1905 р.), в ході якої в окремих повітах Правобережжя призивали вояків запасу найбільш затребуваних військових спеціальностей (сапери, зв'язківці, медики), частково мобілізація поширювалась також на запасних нижніх чинів піхоти. Крім того, проводилась мобілізація кінського складу, що охопила 22 із 36 повітів регіону, і мала на меті забезпечення діючої армії гузовим транспортом.

Ключові слова: *Правобережна Україна, російсько-японська війна, 3-я стрілецька бригада, 8-а часткова мобілізація.*

Одним з малодосліджених аспектів історії російської військової присутності на території Правобережної України є залучення військових частин, дислокованих у регіоні, до участі у конфліктах, учасником яких виступала Російська імперія. Так, у науковій літературі побіжно висвітлено дії військ із Правобережжя в період російсько-турецької війни 1877-1878 рр. та Першої світової війни. Водночас недослідженими залишаються питання залучення військ із регіону до конфліктів на Азійському субконтиненті, зокрема, до російсько-японської війни 1904-1905 рр.

Принагідно зауважимо, що чимало російських воєначальників, котрі відіграли помітну роль у цій війні, були тим чи іншим чином пов'язані з Поділлям. Зокрема, комендант Порт-Артура генерал-лейтенант Стессель володів маєтком поблизу Хмільника, де й провів останні роки свого життя. Приамурський генерал-губернатор Р. Хрещатицький, який зробив значний внесок в оборону від японців Далекого Сходу, у 1886-1893 рр. команду-

вав 2-ю Зведеною козакою дивізією, дислокованою у Кам'янці-Подільському.

Також слід відзначити, що населення Правобережної України активно долучилось до підтримки військ на Далекому Сході. Слід зазначити, що у більшості губерній Російської імперії організацію допомоги армії взяли на себе органи земського самоврядування, однак на Правобережжі земські управи у 1904 р. щойно почали створювати, тому збиранням коштів для допомоги шпиталям на театрі бойових дій та жертвам війни паралельно займались церковні структури, дворянські та міські самоврядування тощо.

Що стосується впливу російсько-японської війни на дислоковані на Правобережжі війська, то слід відзначити, що одразу після початку конфлікту його масштаби значно перевищили усі попередні прогнози російського командування, тож постало питання про необхідність посилення військ на Далекому Сході. Вирішувалось це завдання кількома шляхами. Так, максимально широко використовувались людські ресурси Сибіру й Далекого Сходу – із резервних частин розгорнули три Сибірських піхотних дивізії, повністю мобілізували козаків Оренбурзького, Сибірського, Забайкальського, Уссурійського і Амурського козачих військ; свідчення гострої нестачі людських ресурсів є той факт, що до ополченських дружин залучали навіть осіб, засланих на Далекий Схід за політичні злочини [2, с.1600-1601].

Водночас тривале ведення повномасштабної війни було неможливе без перекидання військ із європейської частини імперії, яке ускладнювалось кількома чинниками. По-перше, низька пропускна здатність Транссибірської магістралі не дозволяла швидко перекинути на Далекий Схід значну кількість військ, що робило недоцільною одномоментну масову мобілізацію. По-друге, складне зовнішньополітичне становище Російської імперії (більшість великих держав зайняли у конфлікті сторону Японії) не дозволяло перекидати значну кількість частин мирного часу. Тому військово-політичне керівництво Російської імперії прийняло рішення про вибіркову відправку на театр бойових дій військових частин із паралельним проведенням так званих часткових мобілізацій, кожна із яких охоплювала лише окремі повіті тих чи інших військових округів.

Слід зазначити, що на початку ХХ ст. Правобережна Україна була одним із регіонів Російської імперії із найвищою концентрацією військ – за підрахунками С. Величенка, за часткою військових в загальній чисельності населення Правобережжя поступалось лише польським губерніям (так званому Привіслянському краю) і Закавказзю [3, с.87]. Тож не дивно, що здійснювані військовим відомством заходи щодо посилення Маньчжурської армії безпосередньо торкнулись військ, дислокованих у правобережних губерніях.

Першим напрямком залучення військ із Правобережної України до участі до війни стало безпосереднє перекидання частин та з'єднань на Далекий Схід. Показовим штрихом для характеристики стратегічного становища Правобережжя є той факт, що впродовж першого року війни з регіону не було відправлено на фронт

жодної частини – влада надавала перевагу відправці військ із більш віддалених від кордону теренів імперії – Харківщини, Поволжя тощо. Лише в грудні 1904 р. на Далекий Схід була відправлена 3-я стрілецька бригада, дислокована у м. Жмеринка Подільської губернії (цікаво, що для з'єднання це була не перша поїздка на Далекий Схід – у 1900-1901 рр. бригаду вже відправляли до Маньчжурії для участі у придушенні китайського повстання). 19 грудня поблизу Жмеринки відбувся імператорський огляд, у якому взяли участь війська, що відправлялись на Далекий Схід: 3-я стрілецька бригада, 5-й саперний і 2-й Східно-Сибірський саперні батальйони тощо [9, с.770]. Після церемонії прощання та вручення кожній з частин подарунку від царської сім'ї – ікони Спаса Нерукотворного розміром 4 на 3 вершки (18 на 13,5 см) у срібній ризі – стрілецька бригада та інші формування вирушили на Далекий Схід.

Фронтowa доля 3-ї стрілецької бригади може слугувати показовим прикладом проблем, що існували у російській армії й безпосередньо позначились на негативному для Російської імперії закінченні війни із Японією. Бригада прибула до Маньчжурії в період Мукденської битви – найбільш масштабної, тривалої в часі й кривавої битви періоду російсько-японської війни. Запеклі бої змусили російське командування хаотично кидати у бій прибулі з Росії резерви, розділяючи регулярні з'єднання на імпровізовані загопи. Командир 3-ї стрілецької бригади генерал-майор Володимир Устинович Сологуб очолив загін у складі 10-го стрілецького полку і 5-го стрілецького полку 2-ї стрілецької бригади, на який покладалось завдання обороняти село Юхуантунь, розташоване поблизу стратегічно важливого шляху. В джерелах можна знайти діаметрально протилежні оцінки щодо подій, що відбулись із загоном генерала Сологуба, однак беззаперечним залишається факт, що загін був розбитий і зазнав величезних людських втрат. Сам командир загону при цьому потрапив у полон, ставши єдиним генералом Маньчжурської армії, якого полонили японці (всього у період війни у японському полоні опинились близько десяти російських генералів, однак практично усі вони були взяті в полон після капітуляції фортеці Порт-Артур).

Публікації у пресі щодо цього бою суперечать одна одній. Так, наприклад, військовий журналіст П.М. Краснов (згодом генерал від кавалерії, відомий діяч білогвардійського руху) писав, що «зникнення генерала Сологуба – один з вражаючих епізодів Мукденського бою. Побачивши сум'яття у своєму загопі, він поскакав у балку, де юрмились налякані люди, і спробував вивести їх звідти. З цього моменту його більше ніхто не бачив і доля його невідома» [8, с.1076]. Дещо пізніше відома газета «Новий час» опублікувала допис невідомого автора, згідно з яким генерал упродовж 23-24 лютого хоробро відбивав атаки ворога на чолі свого загону, а під час відступу був контужений і втратив свідомість; прийшовши до тями у покинутій фанзі (китайський будинок) і не виявивши поруч нікого із підлеглих, пробирався до російських військ, розтягнув зв'язки на носі і, врешті-решт, виснажений

був захоплений у полон японськими солдатами. Автор замітки, вказавши, що генерал Соллогуб у жодному випадку не може вважатись недосвідченим чи боягузливим – він досвідчений ветеран російсько-турецької війни 1877-1878 рр., – задавав логічні питання: «Яким чином генерал, начальник загону, міг опинитись у чужій фанзі один, усіма покинутий? Невже ніхто з інших командуючих осіб не намагався його врятувати, вивезти з поля битви?» [цит. за: 6, с.1241].

Надалі 3-я стрілецька бригада нічим не відзначилась у бойових діях. Значною мірою це пояснювалось припиненням масштабних операцій після завершення Мукденської операції. Щоправда, при цьому продовжувався процес нарощування протидіючих армій. Тому 12 березня наказом по військовому відомству №1166 оголошено про формування кулеметних рот при ряді з'єднань, зокрема, при 3-й стрілецькій бригаді [10, с.1001]. Крім того, стрілецькі бригади, що прибули до складу військ на Далекому Сході з європейської частини імперії, було розгорнуто у дивізії. 3-я стрілецька бригада була розгорнута у дивізію зі збереженням попереднього номеру й колишньої нумерації полків (на жаль, нам не вдалось встановити номер відповідного імператорського указу та час його підписання). 19 червня командирами бригад новоформованої дивізії були призначені генерал-майори Просінський і Пашковський [16, с.1392]. Зауважимо, що обидва вони були досвідченими бойовими офіцерами. Гілярій-Іван-Сигізмунд Станіславович Пашковський був учасником російсько-турецької війни 1877-1878 рр., в ході якої за хоробрість був нагороджений орденом святого Георгія IV ступеня і званням штабс-капітана «за бойові заслуги». У лютому 1900 р. він став командиром 12-го стрілецького полку 3-ї стрілецької бригади, на чолі якого у тому ж році брав участь у придушенні повстання іхетунів у Китаї. У 1904 р. на чолі того ж полку полковник Пашковський знову вирушив на Далекий Схід, відзначився у боях, тож отримав нагороду – орден святого Володимира III ступеня і чин генерал-майора [18, с.1296]. Вацлав Лаврентійович Просінський також був учасником російсько-турецької і російської-японської воєн, генеральське звання отримав за бойові заслуги [18, с.1276].

В серпні 3-я і 4-а стрілецькі та 2-а Кубанська пластунська бригади були зведені у 2-й зведений стрілецький корпус (командир – генерал-лейтенант Селівачов, начальник штабу – генерал-майор Ріхтер) [11, с.1443]. Цікаво, що наказ про створення корпусу веде мову про бригади, хоча усього за кілька місяців цього відбулось розгортання стрілецьких бригад у дивізії – можна припустити, що в умовах призупинення бойових дій командування прийняло рішення про повернення до бригаадної структури.

Окрім відправки на театр бойових дій доукомплектованих частин мирного часу, залучення військ із Правобережної України до участі у війні проявлялось також у відправленні на Далекий Схід особового складу частин, що залишались на теренах краю. На жаль, у нашому розпорядженні відсутні матеріали щодо усіх дис-

локованих на Правобережжі частин, однак окремі відомі приклади дозволяють говорити про значні масштаби явища. Прикладом може слугувати дислокований у Меджибожі 48-й піхотний Одеський полк. Полкова історія засвідчує цілу низку переведень вояків полку на Далекий Схід. Восени 1903 р. на формування 8-ї роти 27-го Східно-Сибірського стрілецького полку було виділено 5 ефрейторів, 24 стройових і 6 нестройових нижніх чинів, 1 музикант; оскільки рота формувалась у Проскуріві при 46-му піхотному Дніпровському полку, можна припустити, що таку ж кількість вояків до неї було відправлено з інших полків 12-ї піхотної дивізії. У 1904 р. на укомплектування 124-го піхотного Воронежського полку (місце постійної дислокації – Харків), направлено на Далекий Схід, Одеський полк виділив 6 унтер-офіцерів й 62 рядових. На формування 9-ї Східно-Сибірської стрілецької бригади полк виділив 33 солдати, на укомплектування 3-ї саперної бригади – 1 ефрейтор і 4 обозних рядових. 2 унтер-офіцери і 47 рядових перевели до роти 45-го Азовського полку, відправленої на театр бойових дій; до роти, відправленої із 47-го піхотного Українського полку, перевели 6 унтер-офіцерів, 88 рядових і 1 фельдшер [14, с.309-310].

Що стосується офіцерського складу, то зі складу 48-го полку упродовж 1904 року на Далекий Схід відправили 1 штаб-офіцера й 14 обер-офіцерів. Крім того, 1 штаб-офіцер і 15 обер-офіцерів були відправлені в резервні й запасні частини [14, с.310].

Зауважимо, що відправка на фронт вояків 48-го піхотного полку найкраще відображена у доступних нам джерелах. Однак можна припустити, що в інших частинах ситуація була схожою. Так, про відправку військ на Далекий Схід побіжно згадує історична пам'ятка 173-го піхотного Кам'янецького полку (місце дислокації – Черкаси) [1, с.37]. Відомо про участь у війні з Японією трьох офіцерів 74-го піхотного Ставропольського полку (місце дислокації – Кам'янець-Подільський). Зауважимо, що усі троє стали відомими військовими діячами – Олександр Бурковський дослужився до звання генерал-хорунжого і посади командира 1-ї Кулеметної дивізії Армії УНР [20, с.78], М. Тимонов командував дивізією в колчаковській армії [4, с.112], П. Раздеришин згодом став полковником і очолював ряд дислокованих на Правобережній Україні полків [19, с.706]. Тому можна припустити, що учасниками війни було більше офіцерів із цієї частини, однак їх біографії потребують подальшого вивчення.

Третім напрямком залучення військових структур на Правобережжі до участі у війні стало проведення мобілізаційної роботи. Як вже зазначалось вище, російське військово-політичне керівництво відмовилось від проведення масової мобілізації, практикуючи натомість так звані часткові мобілізації для розгортання до штатів військового часу частин, що вирушали на Далекий Схід, та для відправки маршових поповнень. На Правобережній Україні подібні мобілізаційні заходи вперше були проведені лише в рамках восьмої часткової мобілізації.

12 травня 1905 р. губернатор розіслав секретний циркуляр щодо проведення восьмої часткової мобілізації. Зазначимо, що

основні положення цього документу практично повністю повторюють «відгук» штабу Київського військового округу від 27 вересня 1904 р. №300/1087 і циркуляр губернатора №337 від 29 вересня 1904 р. [5, арк.108].

Згідно з циркуляром нижні чини трьох старших років служби (1888-1890 років) призову не підлягали. В повітах, де вперше проводилась мобілізація, крім призовників військових спеціальностей, передбачалось мобілізувати залізничників запасу (окрім тих, хто продовжував працювати на залізниці й не підлягали призову), а також інтендантських вахтерів.

Спеціально зверталась увага на проблему пияцтва серед мобілізованих вояків запасу. Зауважимо, що масштабна проблема пияцтва і правопорушень під час проведення призову чи мобілізації до царської армії достатньо висвітлена у науковій літературі [7]. В циркулярі губернатора вказувалось, що під час проведення попередньої часткової мобілізації «були випадки таємного продажу горілки... відкриття винних крамниць раніше відправлення останньої колони» [5, арк.109].

Передбачалось, що запасні повинні перебувати до повітового центру цілими волостями, у супроводі сільських старост, волосних старшин і писарів, поліцейський урядників; прибуття поодиначі заборонялось, щоб уникнути невчасного прибуття (слід врахувати, що мали місце випадки, коли особи, що підлягали мобілізації, прибували до повітового присутствія із запізненням, коли необхідну кількість вояків уже було відібрано) [5, арк.109].

В ході восьмої часткової мобілізації призову підлягали: в Летичівському повіті – армійська піхота, медичні, ротні й ветеринарні фельдшери, нестройові, сапери і телеграфісти, усього 1652 особи; в Новоушицькому повіті – армійська піхота, нестройові, мастерові, сапери, телеграфісти, піша артилерія, усі категорії фельшерів, усього 2099 осіб; у Проскурівському повіті – армійська піхота, фельдшери, санітари, нестройові, мастерові, сапери, телеграфісти, пекарі, усього 1991 осіб; Балтський повіт – сапери і телеграфісти, усього 81 особа; Брацлавський повіт – сапери і медичні фельдшери, усього 23 особи; Гайсинський повіт – сапери, телеграфісти, медичні фельдшери, усього 59 чоловік; Літинський повіт – 6 телеграфістів; Могилівський повіт – 15 медичних і ротних фельдшерів; Ольгопільський повіт – сапери і медичні фельдшери, усього 24 особи; Ямпільський повіт – сапери, медичні й ротні фельдшери, загалом 67 осіб [5, арк.111].

10 червня 1905 р. імператор Микола II підписав указ, згідно з яким слід було «призвати на дійсну службу згідно особливих на цей випадок часткових змін діючого мобілізаційного розпису» нижніх чинів запасу із ряду місцевостей імперії, в тому числі з двох повітів Київської, семи повітів Волинської й трьох повітів Подільської губерній. Крім того, мали бути призваними окремі категорії військовослужбовців з шести повітів Київщини, семи повітів Поділля. Окрім мобілізації вояків, з Черкаського й Житомирського повітів мали бути поставлені коні в межах військово-кінної повинності [5, арк.112].

22 червня 1905 р. з Кам'янця-Подільського повідомляли, що мобілізація у Проскурівському, Ушицькому і Летичівському повітах пройшла спокійно, порушень громадського порядку не було [5, арк.124]. Можна констатувати, що представники військової адміністрації у Правобережному регіоні врахували помилки, допущені в ході попередніх часткових мобілізацій, що дозволило провести мобілізаційні заходи швидко та ефективно.

Згідно указу від 6 серпня мали бути поставлені коні із Бердичівського і Липовецького повітів Київської, Острозького, Новоград-Волинського і Заславського повітів Волинської, Ямпільського, Могилівського і Гайсинського повітів Подільської губернії [17, с.1491].

Загалом можна констатувати, що максимальне напруження людських та матеріальних сил Російської імперії у війні із Японією не могло не торкнутись військового угруповання, зосередженого на Правобережній Україні – одному з найбільш насичених формуваннями імперської армії регіонів імперії. Залучення до участі у конфлікті відбувалось у трьох основних формах. Насамперед, з Правобережжя на Далекий Схід було відправлено ряд частин і з'єднань армії мирного часу, зокрема, 3-ю стрілецьку бригаду, 21-й саперний батальйон, низку шпиталів. Також відбувалась відправка солдат і офіцерів із інших дислокованих у регіоні частин – 48-го піхотного Одеського полку, 173-го піхотного Кам'янецького полку тощо. Нарешті, військові частини та інституції залучались до проведення мобілізації особового та кінського складу, транспортування військ до Маньчжурії тощо.

Список використаних джерел і літератури:

1. Фон Бидерман П.Э. Памятка 173-го пехотного Каменецкого полка / составил штабс-капитан П.Э. фон Бидерман. – Курск : Электрическая типо-литография П.З. Либерман, 1911. – 40 с.
2. В.Р. О частных мобилизациях, произведенных в 1904-1905 гг. / В.Р. // Летопись войны с Японией. – 1905. – №82-83. – С. 1598-1606.
3. Величенко С. Численность бюрократии и армии в Российской империи в сравнительной перспективе / Стивен Величенко // Российская империя в зарубежной историографии. Работы последних лет : антология / сост. П. Верт, П.С. Кабытов, А.И. Миллер. – М. : Новое издательство, 2005. – С. 83-116.
4. Волков Е.В. Белье генералы Восточного фронта Гражданской войны / Е.В. Волков, Н.Д. Егоров, И.В. Купцов. – М. : Русский путь, 2003. – 240 с.
5. Держархів Хмельницької області, ф.122, оп.2, спр. 98. Ведомость о сборе денежных средств в помощь раненым в русско-японской войне, формулярные списки чиновников и др. (31 декабря 1904 г. – 13 ноября 1905 г.). – 275 арк.
6. Из русских газет // Летопись войны с Японией. – №62. – С. 1240-1241.
7. Кормина Ж.В. Проводы в армию в пореформенной России. Опыт этнографического анализа / Ж.В. Кормина. – М. : Новое литературное обозрение, 2005. – 376 с.
8. Краснов П.Н. Гибель 5-го стрелкового полка / П.Н. Краснов // Летопись войны с Японией. – №55. – С. 1075-1076.
9. Летопись войны с Японией // Летопись войны с Японией. – №40. – С. 769-770.

10. Летопись войны с Японией // Летопись войны с Японией. – №51. – С. 1000-1001.
11. Летопись войны с Японией // Летопись войны с Японией. – №73. – С. 1443-1444.
12. На родине // Летопись войны с Японией. – №40. – С. 768-769.
13. На родине. Каменец-Подольск // Летопись войны с Японией. – №65. – С. 1305.
14. Попов Ф.Г. История 48 пехотного Одесского полка / сост. Ф.Г. Попов. – М.: Тип. Русского товарищества, 1911. – Т. II. – 342, 42 с.
15. Правительственные распоряжения и официальные донесения о войне // Летопись войны с Японией. – №64. – С. 1291.
16. Правительственные распоряжения и официальные донесения о войне // Летопись войны с Японией. – №64. – С. 1390-1394.
17. Правительственные распоряжения и официальные донесения о войне // Летопись войны с Японией. – №76. – С. 1490-1491.
18. Список полковникам по старшинству / составлен на 1 ноября 1906 года. – СПб. : Военная типография, 1907. – 1314 с.
19. Список полковникам по старшинству / составлен на 1 марта 1914 года. – СПб. : Военная типография Екатерины Великой, 1914. – 1439 с.
20. Тинченко Я. Офіцерський корпус Армії Української Народної Республіки : наукове видання / Я. Тинченко. – К. : Темпора, 2007. – 536 с.

В. Б. Стецюк

РОССИЙСКИЕ ВОЙСКА НА ПРАВОБЕРЕЖНОЙ УКРАИНЕ И РУССКО-ЯПОНСКАЯ ВОЙНА 1904-1905 гг.

Статья посвящена влиянию русско-японской войны 1904-1905 гг. на имперские войска на Правобережной Украине. На основе источников показано, что война 1904-1905 гг. привела к максимальному использованию всех мобилизационных ресурсов Российской империи; это обусловило необходимость направления на театр боевых действий войск из западных регионов, в том числе из Правобережной Украины. В частности, в 1905 г. в Маньчжурию были направлены 3-я стрелковая бригада, ряд саперных, обозных, медицинских и других подразделений. Прослеживается боевой путь 3-й стрелковой бригады (в 1905-1906 гг. – дивизии), которая сыграла заметную роль в Мукденской битве; обращается внимание на эпизод пленения командира бригады генерал-майора Сологуба, который став единственным генералом Маньчжурской армии, плененным японскими войсками.

Проанализировано также другое важное направление привлечения войск из правобережья Украины к участию в конфликте – направления отдельных подразделений или военнослужащих в армию на Дальнем Востоке. Так, удалось установить факты отправки на фронт подразделений 45-го, 46-го, 47-го, 48-го, 125-го, 126-го, 173-го пехотных полков, а также офицеров из большинства дислоцированных в регионе частей.

Впервые в отечественной научной литературе проанализированы так называемые частичные мобилизации, которые избирательно проводились в отдельных частях империи. Прослеживается ход восьмой мобилизации (проходила летом 1905 г.), в ходе которой в отдельных уездах Правобережья призывали солдат запаса наиболее востребованных военных специальностей (саперы, связисты, медики), также мобилизация частично охватывала запасных нижних чинов пехоты. Кроме того, проводилась мобилизация конского состава, охватившая 22 из 36 уездов региона, и предназначенная обеспечить действующую армию гужевым транспортом.

Ключевые слова: Правобережная Украина, русско-японская война, 3-я стрелковая бригада, 8-я частичная мобилизация.

V. B. Steciuk

RUSSIAN TROOPS ON THE RIGHTBANK UKRAINE AND THE RUSSIAN-JAPANESE WAR (1904-1905)

The article is devoted to the influence of the Russo-Japanese war of 1904-1905 by the Imperial troops on the Rightbank Ukraine. On the basis of the sources shows that the war 1904-1905 led towards the maximum mobilization of all resources of the Russian Empire; this led to the need directions to the theater of combat operations of troops from the Western regions, including Rightbank Ukraine. In particular, in 1905, in Manchuria were sent to the 3rd infantry brigade, two sapper batalions, medical and other units. Characterized battle path of the 3rd rifle brigade (1905-1906 – division), which played a significant role in the Mukden battle; draws attention to the episode of the capture of the commander of the brigade of General Sologub, who became the only General Manchurian army, captured by Japanese troops. Analyzed also participate in the conflict areas of individual units or soldiers in the army in the Far East. So, managed to establish the facts sent to the Front units of the 45th, 46th, 47th, 48th, 125th, 126th, 173th infantry regiments, as well as officers from the majority parts, stationed in the region.

Analyzed the partial mobilization, which was selectively carried out in separate parts of the Russian empire. Traced the course of the sixth and seventh mobilization (passed in the summer of 1905), which in some districts of the Rightbank, called reserve soldiers, the most demanded military professions (engineers, signalers, medics), mobilizing partially covered spare soldiers of infantry. In addition, mobilization horse stock, covering 22 of the 36 counties of the region.

Key words: Rightbank Ukraine, Russian-Japanese War, 3rd rifle brigade, 8th partial mobilization.

Отримано: 12.11.2014

УДК 1(477)(092)«10»

Т. В. Сулятицька

ІЛАРІОН – СВІТОЧ ЗЕМЛІ УКРАЇНСЬКОЇ

У статті йдеться про одну з найвизначніших постатей суспільно-політичного, культурного й церковного життя Київської Русі XI століття, знаменитого письменника, оратора, історика, філософа та першого митрополита із русичів – Іларіона.

Ключові слова: митрополит, церква, культура, історія, свобода, воля, життя, князь, Закон, Благодать, Істина, Бог, віра, Русь, український народ, незалежність, нація.

Про Закон Мойсеєм даний і про благодать і Істину в Ісусі Христі втілені, і як Закон одійшов, а Благодать і Істина всю Землю словни-ли і Віра на всі народи поширилася і на наш народ руський [1].

За логікою основних теоретичних засад і особливостей, що ха-рактеризували християнство цього періоду, церква стала головною просвітницькою інституцією в Русі-Україні. Київські монастирі сконцентрували в своїх стінах основні тогочасні кадри вчених, пись-